

Уряд заявляє про негативний демографічний тренд в Україні

Про це можна дізнатися з публікацій в ЗМІ.

Ми звернулись до фахівців, які б прокоментували цю тенденцію і розповіли про можливі шляхи виходу з демографічної кризи.

Андрій Мартинов, провідний науковий співробітник Інституту історії України НАН України:

«Депопуляція населення України, тобто перевищення кількості померлих над кількістю народжених і кількості емігрантів над кількістю новоприбулих відбувається від часів останнього перепису населення 2001 року. Відтоді за опосередкованими даними (обсяг купленого хліба та інших товарів) кількість населення коливається навколо позначки близько 38-40 млн осіб. Відповідно з них у працеспроможному віці – менше половини населення. Демографічна ситуація погіршилася після 2013 року. Тоді внаслідок втрати Криму, значної частини окремих районів Донецької і Луганської областей, а також під впливом запровадженого у 2017 р. безвізового режиму з країнами ЄС процес депопуляції пришвидшився. Ця ситуація вже загрожує національній безпеці. Хронічним став дефіцит Пенсійного фонду (один офіційно працюючий утримує більше двох пенсіонерів), дефіцит кваліфікованих кадрів у промисловості мікшується за рахунок стрімкого процесу деіндустріалізації, зменшується кількість “умовно здорових” призовників до лав Збройних сил України. Радикальних шляхів подолання кризи фактично немає. Депопуляція властива більшості європейських країн, РФ, виняток становлять мусульманські країни. Але особливість демографічної ситуації в Україні полягає в тому, що крім об’єктивних причин (низька фертильність, тобто спроможність народжувати дітей у жінок, безпліддя у чоловіків через нездоровий спосіб життя) накладаються відсутність суспільної стабільності, економічні проблеми, переважно песимістичний погляд на найближче

майбутнє. Шляхи подолання кризи виглядають “косметичними”. До 2013 р. уряди намагались підтримувати народжуваність за рахунок бюджетних виплат на народження дитини. Але вибуху народжуваності від того не сталося. Депопуляція так і не стала нульовою, тобто рівень народжуваності не заміщує втрат кількості населення внаслідок смертності. З 2014 р. немає і такої символічної підтримки. Навпаки, антисоціальні заходи призводять до згортання промислового виробництва, втрати робочих місць і міграції на Схід або Захід працездатного населення. Нові українці народжуються в Польщі і т.д., а не в Україні. Бюджет 2020 р. не передбачає серйозних інвестицій у нову індустріалізацію, існуючі в країні робочі місця забезпечують мінімальну зарплату, яка не є конкурентоздатною із зарплатою у країнах ЄС. Тож на демографічний вибух розраховувати не варто. Ліберальні заходи уряду можуть привести до “імпорту” робочої сили з країн ще бідніших за Україну. Але це може спровокувати появу проблем нової якості: втрата української ідентичності і національної ідеї. Такі “ліки” можуть стати гіршими за хронічну демографічну хворобу».

Ігор Мельничук, радник з питань регіонального розвитку Івано-Франківського центру розвитку місцевого самоврядування:

«Світова міграція – справа нормальна!

Починаючи з 2001 країни і регіони борються за багатих та активних людей, за бізнесменів.

В Україні справді виїжджає людей більше як приїжджає, і це є загрозою для держави.

Але якщо подивитись на природу еміграції, в українців є дуже тісні психологічні зв'язки з своєю землею – так звана асимільованість з територією, де народився. Про це свідчить рівень будівництва, інвесторами якого часто виступають саме заробітчани.

Міграція українців зменшиться, якщо рівень доходів буде не менше як -25% з регіонами-конкурентами, перш за все такими як

Польща, Чехія.

Для цього регіонам України слід впроваджувати стратегії, націлені на економічний розвиток, на розвиток приватного капіталу, малого підприємництва та самозайнятості. Оскільки яким би ти не був крутим, ти зможеш розвиватися виключно в країні, де народився. В країнах, до яких емігрують українці, є певна стеля можливостей для нас. І там нас ніколи не будуть сприймати по-серйозному».

Дмитро Гордієнко, старший науковий співробітник НАН України

«Так, дійсно криза є і досить загрозлива. Для нормального соціально-економічного розвитку такої країни як Україна її населення має складати близько 80 млн, що забезпечить насамперед достатній попит. Внутрішніх ресурсів для подолання кризи немає! Збільшити народжуваність нереально. Для цього потрібна як реальна підтримка сімей з дітьми, а це дуже дорого, так і розвиток сіл та малих містечок. Чим більше будуть зростати великі міста, тим більше буде посилюватися криза. Єдиний вихід – це імміграція в Україну. Очевидно, саме на імміграцію з країн Азії та Африки уряд і робить ставку. Проте, сама по собі імміграція не є загрозливою, за умови, що українська культура здатна адаптувати іммігрантів до українського простору. Однак, провал культурної політики показує, що реально в Україні буде створена мала Росія, коли саме російська культура стане плавильним елементом для усіх цих іммігрантів».

Юлія Дрожжина, керівник експертно-аналітичного центру hh.ua | gsc:

«Про Шляхи подолання демографічної кризи. Однією з причин демографічної кризи є масовий виїзд українців на роботу за кордон. Так, у повідомленні Міністерства соціальної політики України, зроблено наприкінці 2018 року, мова йшла про те, що на постійній основі за кордоном перебуває 3,2 мільйонна українців. А аналіз резюме, розміщених на hh.ua | gsc,

показує: кількість резюме пошукачів, які готові до переїзду в країни ЄС, з часу введення безвізу збільшилась, а за деякими профсферами – більш ніж у чотири рази. Найбільша амплітуда зростання серед аналізованих профсфер була зафіксована у «Домашньому персоналі». Так, за останній рік у цій профсфері було розміщено у 4,44 рази більше резюме, ніж у період з травня 2016 р. до травня 2017 р. Цікаво, що темпи зростання кількості резюме, наприклад за профсферою «ІТ, телеком», «Банківська справа», повільніші:

hh ua Динаміка резюме за травень 2016-травень 2019
HeadHunter (травень 2016-травень 2017 = 100%)

Профсфера	05.2017-05.2018	05.2018-05.2019
Виробництво	174%	326%
Робітничий персонал	229%	300%
Домашній персонал	178%	444%
Будівництво	136%	217%
ІТ, телеком	113%	207%
Банки	83%	178%

Серед причин, через які люди вирішують виїжджати на роботу за кордон, найбільшою мірою згадується можливість значно більше там заробляти (58%). Відсутність гідної роботи в регіоні проживання стимулювала виїхати на роботу в іншу країну 37% опитаних. У зв'язку з сімейними/особистими обставинами Україну покидав фактично кожен п'ятий опитаний. 17% зазначили, що стали працювати за кордоном у відповідь на пропозицію від нового роботодавця. Кожен десятий визнав за необхідне отримати досвід роботи за кордоном заради свого подальшого професійного розвитку. Серед інших причин трудової міграції називали як позитивні (можливість отримати нові навички та кваліфікації), так і негативні чинники (криза в країні, відсутність довіри до українських роботодавців).

Чому ви вирішили попрацювати в іншій країні?

Звичайно, треба розуміти, що в принципі трудова міграція – процес нормальний та властивий всім країнами. А сповільнення її темпів вимагає комплексного підходу: як покращення стандартів життя в цілому і збільшення середніх зарплат, більш глибокої профорієнтаційної діяльності серед школярів та студентів (щоб усунути дисбаланс між кадровими потребами компаній і попитом на спеціальності у ВНЗ), так і перегляд кадрової політики всередині компаній та зміщення фокусу на більш лояльне ставленні до своєї працівників та створення умов для розвитку та навчання останніх».